

Nro 3.

A' FELS. R. TSÁSZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Költ Bétsben Bőjtnás Havának 26-dik napján.

1793. esztendőben.

Nagy Britannia.

Ennel a virágzó birodalomnak constitutiója, mind a' fejedelemre, mind a' nemzetre nézve igen jó. Sok tizkelyekben meg égyez az Magyar Hazánk igazgatásának formájával, és ottan is akképen vagyon a' törvenytévő hatalom a' király és ország rendjei között fel osztattatva, hogy égyik a' másiknak hire, 's meg égyezése nélkül sem új törvényt nem szabhat, sem a' régieket meg nem változtathattya. — A' nemzetnek fundamentomos törvénye János királynak, a' ki az Angliai kronikákban haza nélkül valónak (Johannes sine terra) neveztetik, 1215 eszt. ki adattatott diplomája, melly ottan *Charta Magna*-nak hivat-

tatik, más újabb parlamentomi végzésekkel egyetemben. Ezeknek ereje szerént a' király szabad akarattjától függ a' Parlamentumnak öfzve hívása, el öfzlattatása, végzéseinek jóvá hagyása, más nemzetek ellen való had indítás, velek való békesség szerzés, frigy kötés, más Európai udvarokhoz követeknek küldése, minden egyházi, 's világi hivataloknak ki öfztogatása, pénz verés, 's. a. t. Ellenben sem új törvényt szabni, sem a' régieket el törteni, sem a' bé vett mértéket és fontot meg változtatni, sem a' közönséges adót öregbiteni, sem az uralkodó vallásban újításokat tenni nem lehet nékie, az Ország Rendjeinek tudása, 's meg égyezése nélkül. — Az Ország Rendjeinek közönséges gyűlése, közönségesen *Parlamentumnak* nevezetik (*k*), mellynek két nevezetes tagjai vagynak, úgy mint a' király, a' felső és alsó parlamentum, e' kettőnek rendelkezési és végzései *parlamentalis actáknak* mondattanak. — A' *parlamentum* két részre vagyon öfztattatva, alsó és felső parlamentumra; a' felső két Érsekből, 24 Püspökből, és 216 világi urakból, u. m. Marchiokból, Grófokból és Bárókból áll, a' kiknek *Lord* nevezet adattatott (*l*). Az alsónak tagjai az Angliai és Scotziai Grófságoknak lakosok által választatott küldöttjei, a' kik, noha írott instructiójok vagyon, még is mindazáltal szabad tettzések szerént voksólnak a' parlamentumban. — A' felső Parlamentumnak előülője, törvény szerént, az ország Cancelláriusa, az alsó pedig maga szokott magának előülöt választani, a' ki *Szófőllónak* nevezetik. Valaminthogy min-

(*k*) Parlamentum, *frantzia szó, és ettől a' szótól* parler, az az, *beszélleni, vette eredetét.*

(*l*) *Lord tulajdonképen urat jelent, melly nevezet egyedül a' felső parlamentum tagjainak szokott adattatni, másképen Pairs (olvasd Pét) névvel is illetetnek.*

den harmadik esztendőben köteles a' király a' parlamentumot öfzve gyűjteni: úgy hét esztendőnél tovább nem tarthattya annak gyűléseit. — Minden parlamentáris tagnak szabad valamelly hafznos propositiót, az az, fel tételt a' gyűlés eleibe tenni, mellyet ha irásban ad bé, *Bill*-nek neveztetik. Az illetén *Bill*, hogyha mindgyárt meg nem vettetik, két különböző napokon szokott fel olvastatni, a' környűl állásoknak minémüségehez képest meg vizsgáltni, és ki dolgoztatni, annakutánna közönséges vokok által meg határoztni. Hogyha a' vokok, *pro et contra*, az az, a' *Bill*-nek mind bé vételére, mind bé nem vételére nézve, meg egyeznek, akkor meg vettetik a' *Bill*; ellenben ha több vokok vagynak *pro*, mint *contra*, akkor egyik parlamentumból a' másikba küldtetetik, és ottan vagy mindgyárt bé vétettetik, vagy néhány parlamentalis tagokra bizattatik annak meg vizsgáltnása, kik által hogyha a' *Bill* jónak és hafznosnak lenni találtatik, a' királyhoz küldi azt a' felső parlamentum, mely lyet hogyha a' fejedelem is jóvá hagy, törvénynyé léfzen. Az illyen *Bill*-nek, vagy magános vagy közönséges dolog, vagy pénz a' tárgya, az első *Privat-Bill*, a' második *Public-Bill*, a' harmadik *Moncy-Bill* nevet visel. A' magános *Bill* alá ezt szokta a' király irni: *Soit fait, comme il est desire*, az az, *úgy legyen a' mint kívántatik*; a' közönséges *Bill* alá ezt: *le Roi le veut*, az az, *azt akarja a' király*; a' *Moncy-Bill* alá pedig ezt: *le Roi remercie ses loyaux sujets, accepte leur benevolence, et ainsi le veut*, az az: *köszöni a' király hiv jobbügyainak, el fogadja ajándékjokat, s akarja, hogy úgy legyen*. Ellenben hogyha nem tettzik a' királynak a' hozzá küldtetett *Bill*, avagy fel tétel, akkor ezt szokta alája irni: *le Roi s'avisera*, az az, *fog rólla a' király gondolkozni*, melly igik által azt adja a' Parlamentumnak tsinosan tudtára, hogy néki a' hozzá küldtetett *Bill* tellyeséggel nem tettzik, azt bé sem akarja venni, és gy félre tétetik a' fel-tétel. — A' Parlamentumnak gyűlésére két szép palota vagon a' West-

münsteri királyi házban rendeltetve, és mind a' kettő egymásba vagyon ragasztatva, úgy mind-azáltal, hogy a' felső Parlamentum palotája néhány léptsőkkel fellyebb vagyon az alsó parlamentumnak palotájánál, és erre nézve felső és alsó Háznak is neveztetik a' két Parlamentum. Egyikben sem szabad égyfzersmind két tagnak belzélteni, annak is pedig fel kell állani; ha egyik belzédét végzi, akkor osztán szabad másiknak felkelni, 's szólani. Az alsó Parlamentumban gyakran nagy láрма vagyon, a' felsőben ellenben szép rend és tsendesség, és ritkán történik, hogy ottan a' tagok egymás közt vetélkednének; az alsóban *ay* és *no*, az az, *úgy nemúgy*, a' felsőben pedig *Content*, *not Content*, az az, *meg nyugszom*, *meg nem nyugszom* igik által jelentik ki a' tagok magok végső meg határozásaikat. A' Parlamentum a' király nélkül gondoltatván, az ország fundamentomos törvényeinek, és a' nemzet szabadtságának leg erősebb istápjá, a' fejedelemnek és ministeriumnak erőszakos fel tételei ellen, e' nélkül mind kettő örökös hajótörést szenvedne. Nemisak jusza, hanem kötelelsége is vagyon, a' nemzet szabadtságával ellenkező dolgoknak meg büntetésére, és az azok szerzőinek törvénybe való idézésekre, és már ilyen környül állások között az alsó parlamentum a' vádoló, a' felső parlamentum a' bíró. Mind a' két Parlamentumban szoktak szakadások lenni. — — Illyenkor két egymással ellenkező rész vagyon a' Parlamentumban, égyik Ministerialis, másik pedig Anti-ministerialis résznek neveztetik. Az elsőbb a' király és fő minister fel-tételét akarja boldogítani, az utolsóbb az országnak fundamentomos törvényeire, 's a' nemzet szabattságára és hafznára visel gondot, és mind kettőnek elegendő követői vagynak. Illyen Anti-ministerialis, az az, ministerrel ellenkező tagja a' parlamentumnak a' jelenvaló időben Lord Fox, a' ki után úgy halgat az egész Angliai nemzet, mint hajdan a' pogány Görögök a' Delfosbéli oraculum után. Leg több

bajt okoz ő *Pitth* fő miniszternek, 's leg nagyobb akadályára vagyon a' királyi miniszterium fel-tételeinek (m). Európának jelenvaló veszedelmes környül állásai között darab ideig sem egy, sem más részre nem hajlott az Angliai király és miniszterium, békefészes türelemmel akarta a' Frantzia Revolucionának ki menetelét el várni. Minthogy pedig olly törvénytelenésekre adta magát a' Párisi N. Gyűlés, mellyek nemcsak ellenkeznek a' nemzetek törvényeivel, hanem ennekfelette mind Európának közönséges tsendefésége, és bátorsága, mind az emberi társaságoknak szoros egybeszerkeztetések, mind az uralkodó fejedelmeknek méltóságok és hatalmok ellen vagyon; kén-telen volt az Angliai Miniszterium is a' nemzet boldogságára vigyázni, és olly rendeléseket ten-ni, mellyeket minden ellene támadható ellenségnek meg zabolázására elegendőnek lenni itilt. Kiváltképen nagyon meg boldzsankodott XVI. *Lajos* Frantzia ország szerentsétlen királyának lett erőszakos halálán, és mindgyárt akkor kétfelé szakasztotta a' Frantzia nemzetet, mint pártos és gyilkos emberekkel való szomszedságos égyeféséget. *Pitth* fő miniszter egy *Moyen-Billt* adott a' Parlamentum eleibe, mellynek a' Frantziák ellen indittatandó hadakozás, és annak folytatására szükséges költség vala a' tárgya. *Lord Fox*, a' ki immár gyakorta semmivé tette a' Londoni udvarnak és *Pitth*nek titkos fel-tételeit, ekkor sem halgatott, hanem sok okokat hordott elő a' Frantzia nemzet ellen való hadakozásnak el távoztatására. „Semmi szükségünk, *úgymond*, nintsen

---

(m.) *Lord Pitth*, annak a' híres *William Pitth*-nek, a' ki II. György király idejében fő Miniszter volt, és *Chattami Grófsággal* meg ajándékoztatott, első szülött fia, a' ki 24. esztendőskorában választatott III. György király által a' fő miniszterségre.

„ minékünk a' Frantziák ellen való hadakozásra.

„ — — — — — A' külső keres-
 „ kedéstől függ nemzetünknek boldogsága, hogy-
 „ ha attól is meg fosztatunk, oda leszünk, minden
 „ boldogságunknak kútfejei bé lesznek zárattat-
 „ va. Ennekelőtte is igen nagy volt a' Frantzia
 „ nemzetnek tengeri ereje, most sokkal nagyobb,
 „ lehetetlen ellene állanunk, nemcsak öfzve fog-
 „ ják hajó seregeinket rontani, hanem a' mi ke-
 „ servesebb, Indiákról haza-felé siető gazdag ha-
 „ jóinkat is el ragadozni, és azokon nyert kiutssel
 „ fognak ellenünk hadat viselni. Akár győzzünk,
 „ akár győzettefsünk, mindenképen veszede-
 „ lemben fogunk forogni.

„ Egy szempillantásig tartó tsendeségünk
 „ sem lefzen országunkban. — Reménylhettyüké,
 „ hogy Scotziának és Hiberniának lakosai tsen-
 „ dességben fognak maradni, tudva vagyon elöt-
 „ tünk, melly sok barátjai találtatnak ottan a'
 „ Frantzia új Constitúciónak, a' kik csak azt vár-
 „ ják, hogy hadi seregeinket hazánkból ki küld-
 „ gyük, mindgyárt el szakadnak tőlünk. — Gon-
 „ dolhattyuké, hogy az Amerikai egyesült tar-
 „ tományok pártját nem fogják a' Frantzia nem-
 „ zetnek, akármiképen biztatsanak ök minket,
 „ ne bizzuk el magunkat, a' mi kevés örök-
 „ ségeink maradtanak még Amerikában, azo-
 „ kat is ki fatsarják kezeink közül, minden ke-
 „ reskedéseinktől meg fosztnak bennünket. —
 „ Jusson eszünkbe, melly vízfzfa szerezhetetlen
 „ kárt okozott minékünk *Lord North*, éretlen el-
 „ mével indityán Amerika ellen hadat. Nemcsak
 „ el vesztettük ottan lévő örökségeinket, hanem
 „ ennekfelette a' hozfzfas hadakozás miatt fülüg
 „ vertük magunkat adofságba, 150 millió font Ster-
 „ lingre megyen mostani adofságunk, 460 millió
 „ font Sterling papiros pénz circual, az az, fo-
 „ rog közöttünk, nemhogy a' töke pénz, de még
 „ az interesnek fizetésére sem vagyunk elégsége-
 „ sek. s. a. t. — Könnyen képzelhettyük miné-
 „ mü érzékenységet okozott légyen *For*nak ez a'

hatalmas beszédje a' Parlamentum tagjaiban, ritka vólt közöttök, a' ki annak fontoságát meg nem ismerte vólna, még is mindazáltal győzedelmet vett ő rajta ez úttal *Pitth* fő minister. Elegendő okunk lehet „*úgymond ő*, minékünk a' Franciaák ellen valóhadi készületre, nem mi, hanem ők adtak okot az ellenségeskedésre, ők rontották meg frigyeseinknek a' szövetséges Belgáknak júlisaikat, a' Scaldis vizének felnyitása által, Szabaudiát el foglalták, az Austriai Belgiomot jármok alá vetették; hadi seregeiket Hollándiába küldötték, titkos kémjeik által mételyes Constitutiójokat közöttünk is terjesztetni, és a' népet a' király és a' nemzet képviselői ellen titkon felingerleni akarták, mellyet hogyha jokor észre nem vettük, és eleve való jó rendelkezéseket nem tettünk vólna, bizonyofsan olly tűz ütötte ki magát közöttünk, mellynek el őltására sem elménk, sem tehetségünk nem lett vólna elegendő. Minekelötte észre vettük vólna magunkat, minden régi constitutióinkat fel forgatták, és örökös jobbagyság alá vetettek vólna bennünket. — Azért inditottak ellenünk hadat, hogy velek égyet nem értünk, hogy ezeket a' mardosó kigyókat nem ölelgettyük. — Megölték jó királyokat, ha győzedelmeskednek, a' több fejedelmeknek sem fogtak kedvezni. Egy olyan nemzetet, mellynek sem istene, sem valása, sem törvénye nintsen, méltó gyűlölni, méltó meg zabolázására minden eszközzel élni, „

Spanyól Országból

A' mit újság leveleim első árkusának 7-ik lapján a' környül állásokból tsak sajdíték vala, immár valósággal is bé tellyesedett. Nem titkolhatta tovább a' Spanyol király még sehesedett szívének fájdalmait, tudtára adatta *Bourgoing* Madridban mulató frantzia követnek, hogy XVI. La-

jos erőszakos halála után ötet tovább követnek
 lenni nem ismérheti, takarodjon ki országából, tu-
 lajdon követének *Ocaritznak* pedig parantsolatot
 küldött Párisnak butszúzatlan való oda hagyására.
 Meg tartásra méltó dolog, hogy midőn egy feje-
 delem a' másik ellen hadat akar indítani, köve-
 tének vizsza hívásán kezdi el barátságatlansá-
 gát. A' követ bátor akármelly nagy kedvelés-
 ben lett legyen is az idegen udvar előtt, ottan
 többé meg nem jelenhet, hanem a' kapú-fától bü-
 tsút vévén elébb áll. Ezt a' bé vett szokást kö-
 vette *Ocaritz* is, butszúzatlan lett el menetele által
 jelentette ki a' Párisi N. Gyűlésnek, minémü in-
 dúlattal viseltessen az ő ura, a' Spanyol király a'
 pártos Frantziák iránt. Jó eleve meg érezvén a'
 Párisi despoták a' sáfrán illatot, hogy belső fé-
 lelmeket eltitkolhassák a' nép előtt, e' folyó tról-
 napnak 7-ik napján végezték el, hogy a' Spanyol
 király ellen hadat indítsanak, és száz ezer fegy-
 veres emberből álló sereget küldjenek a' Pyreneu-
 si hegyek felé. Találtattak a' Gyűlésnek tagjai
 közül olyanok, a' kik hazájoknak szomorú kör-
 nyül állásait meg fontolván, a' Madritti udvarral
 való békeféségnek további fenn tartását javaslot-
 ták, de többen vóltanak olyanok, a' kik még
 most is győzedelemtől, és a' Frantzia közönsé-
 ges társaságnak jövődöbeli virágzó állapotjá-
 ról álmodozván, sürgették a' Spanyolok ellen
 indittatandó hadat. Nem kell, *igy szólla'nak*, né-
 künk Spanyol országnak sem szárazon sem vizen
 lévő erejétől meg rettenünk, a' hadnak folyta-
 tására pénz kell, a' nélkül pedig szükölködik.
 Katonái természet szerént restek, a' fegyverben
 gyakorlatlanok, irtoznak a' vértől, hadakozó ha-
 jóik is, a' mint az Anglusoknak Amérikiak el-
 len viselt háborújokban tapasztaltuk, igen nehe-
 zek, hajós legényeik tudatlanok, nem tudnak a'
 tengeren sebészen repülni, míg ők égyet fordúl-
 nak, addig hatot is fordúlnak a' mi hadakozó ha-
 jóink. Nem sokára végső romlását tapasztalni
 fogjuk a' Spanyol birodalomnak. Amériki tartó-

mányai, meg útván a' nagy igát, adót; szatztolatást, régulta sohajtyák az alkalmatosságot, hogy a' Spanyol jármat nyakaikról le vetvén, az az északi Amerika példáját köveihelsék, 's szabadközönséges társaságot formálhalsanak magokból 's a. t. Első tekintettel fizépek, de fundamentom nélkül valók vóltanak ezek az okok, és a' kik Spanyol Országának belső és külső állapotját bővebben ismerik, másképen okoskodnak. A' Spanyol birodalomnak közönséges adóból, harminczadokból, tartományainak terméseiből 's a. t. ezten-dönként 100 millió piasterre megyen a' jövendelmé, e' mellett Amerikai tartományainak arany 's ezüst bányáiból 30 millió piastert veszen bé (n). És így világos hazugság, hogy a' Spanyol király pénz nélkül szükölködik, több kintse vagyon nékie, mint öt Frantzia országnak; másnak sem adós, papiros pénzre sem szorult még ekkorig. — A' második vád sem igaz. A' Spanyol katona természet szerint erős, bátor, minden veszedelmet meg utáló, éhséget szomjúságot, 's minden hadi nyomorúságot alhatatosan el viselő, és hogyha jó kormányozója, 's tisztei vannak, vitezségére sem alábbvaló más Európai katonáknál. — A' mi hadakozó hajóikat illeti, tagadhatatlan, hogy mind alkotmányaikra, mind viaskodásokra nézve alábbvaló az Angliai, Hollándiai és Frantzia hajóknál, de azért még sem lehet őket meg utálni, a' mint a' múlt Amerikai háborúban eléggé érzették az Anglusok. A' Spanyol koronához tartozó déli Amerikai tartományoknak nints okok törvényes uroktól való el pártolásra, és bátor kedvek vólna is arra, az ottan lakó Vice-királyok minden lépéseikre serényen vigyáznak, és még zöld füvekben meg fizokták az ott támadó zenebonákat fojtani. Így lévén a' dolog, kevés szerentsét re-

---

(n.) Egy piáster 2 forintot és 24. krajtzárt tesz, és így 312. millió forintra megyen a' Spa-

ménylhetnek a' Frantziák a' Spanyolok ellen indított hadakozásban, annyival inkább, mivel mind a' szárazon, mind a' vizen kemény készüléteket tétet a' Spanyol király. A' szárazon, Cataloniában, két helyen két nagy sereget, u. m. egyet *Puinceránál*, másikat, *Urgel* városa mellett, mellyek nem könnyen fogják meg engedni, hogy a' frantzia seregek a' Pyrenei hegyek között lévő szorosúton által bújhaflsanak, és el pusztithassák az ott fekvő tartományokat. Ennekfelette számos hadakozó hajók készíttetnek ottan, u. m. *Cadixnál* Andalusziában 7 linea hajók, 6 fregaták, és két alsóbb rangú hajók; *Carthagenánál* Murciában 7 linea hajók, 4 fregaták, 2 alsóbb rangú hajók; *Ferrolnál* Galliciában 6 linea hajók, mind öfzve 35 hadakozó hajók, mellyek 2072 ágyúkkal lesznek meg rakattatva.

Olasz Ország.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' Római szentséges Pápa, VI. *Pius* ismét veszedelmes nyavalyába esett, hanem udvari orvosainak vigyázóságok által tsak ugyan meg tartatott betses élete. Tegnap előtt vala egy magyar dámához, született *Brunsvick Katalinhoz*, néhai fő Strázsamester *d' Esás* úr özvegyéhez szerentsém, a' ki férjének halála által okoztatott szomorúságának el felejtésére, nényével Gr. *Gvicciárdné* ő Nagyságával együtt Olasz országba utazott, 's annak minden ritkaságait meg tekintete, és nékem azt beszélette ő Szentsége felől, hogy mind ábrázattában, mind természetében nagyon meg változott. Amiképen magamnak is szerentsém vólt 1782 esztendőben ő Szentségének

nyól királynak esztendei jövedelme, ide foglalván azt is, a' mit az Európai 's Amerikai birodalomban lévő tisztviselőkre kell ki adni.

itten való szemlélésére, igen vidám tekintetű, nyájas, magát mindenekhez le botosító, 's édesdeden beszélgető papi fejedelem volt, most pedig gyakorta való erőtelenségei miatt, komor, és ritkán mutattya magát. A' fellyebb említett magyar dáma olly nagy hafzonnal utazott Olasz országnak nevezetes városáiban, hogy magának is álmélkodnom kellett gyűjtött szép tapasztalásain. Olvastam *Volckmann* 's *Bernoulli* Olasz Országon tett utazásaiknak historiáját, 's mondhatom hogy a' mit a' nevezett dáma Rómáról, Florentziáról, Nápolyról, 's több igen nevezetes városoknak ritkaságairól beszéllett, meg égyezett amazoknak tapasztalásaikkal. Az illyetén virtus leg nagyobb díszére szolgál az aszfzonyi nemnek. Generál *Gaddit* néhány fő tisztekkel égyütt a' Pápa birodalmában lévő ki kötő helyeknek, és mostanában készitetett sántzoknak, 's erősségeknak meg vizsgálására küldötte a' *Status Congregatió* (o). Minden ottan tartózkodó hazájokból ki kültözött frantzia papok ö Szentségének parantsolattýára, tartoztak egy új esküvésnek formáját le tenni, mellyben magokat arra kötelezték, hogy ö Szentségét törvényes uroknak lenni meg ismérik, és minden pontban engedelmeskednek rendeléseinek.

Dániából.

Múlt hólnapnak 24. napján, három egész óráig tartó vefzedelmes szél dühösködött Dánia mellett

---

(o.) *Status Congregatió*nak neveztetik, az a' Kardindlokból és más udvari ministerekből álló gyülekezet, a' mellyre vagyon a' Pápa beteges állapotýában, a' Római udvarhoz tartozó tartományoknak, kórmánya bizattatva.

lévő tengernek szélein, és sok kárt is okozott, mind az anya városban, mind másutt a' házaknak és tornyoknak fedeleiben, a' királyi palota előtt lévő tágas úttzán három kotsit fordított fel, egy vigyázaton álló katonát agyon ütött, egyet pedig le vetett a' bástyáról. A' mióta a' Frantziák, Anglusok és Hollandusok között ki ütött háborúnak híre Dániában el terjedett, szemlátómást öregbedett ott a' gabonának az árra. Néhány Dániai hajós tisztek engedelmet nyertenek a' Hollandiai hadakozó hajókon való szolgálatra. — A' *Holsteini* hertzezségből adandó katonákat pénzen váltotta fel a' király.

Svéciából.

A' Stokholmban tartózkodó hazájokból ki bújdosott frantziák, múlt hólnapnak 24. napján közönséges halotti pompát tartottanak, az ottan lévő Catholicusoknak templomában, a' szereztsélen XVI. *Lajos* királynak emlékezetére. Mind az udvar, mind az ottan mulató Európai követek meg tiltzték azt jelenlétekkel. — Az Orosz követ tudtára adta a' Stockholmi ministeriumnak, hogy az Császárné, erős hadakozó hajó seregnek képzésében foglalatoskodik. Azokat a' hazug hízeltkedő embereket, a' kik azt költötték, hogy ottan is néhány Jakobinus klúbok, avagy gyűlések találatsanak, 's az által akarták az ifjú király előtt szereztséjeket keresni, fogságra vettette a' kormányozó Herczeg.

Angliából.

A' Londoni tudósítások szerént, Hollandiába érkezett immár a' király testörző serege, a' melly önként ajánlotta magát a' Frantziák ellen való

hadakozásra. Felettébb sajnálotta a' királyi familia ennek a' válogatott vitézekből álló seregnek elmenetelét. Maga a' király meg jelent *Greenwichbe* kedves testörzöinek hajókra lejendő üléseknek szemlélésére, és valósággal meg könyvezte őket; ők pedig, mintha mindnyájan lakodalomra indúltanak volna, úgy örvendettenek, és sűrű *Vivat!* kiáltások között vettének jó fejedelmektől bútsút (*p*). A' *Valésiai* Printz, (igy nevezetik az Angliai koronának örököse) nem sajnálta hajóikat meg járni, és azoknak belső készületeit meg szemlélni. — Az Eboraki hertzegnek, a' király második fiának, a' ki ezt a' szép sereget fogja Holláudiában kormányozni, el bútsuzásakor, egyik testvér hűgja el ajúlt, édes anyjának, a' királynénak ajakain pedig egymást érték az aláfelé hempelygő könyvek. Az említett hertzegnek szerelmetes párja nem szemlélhettén tölle való elválását a' Quatlandi királyi mulató palotába ment. — A' miolta hadat izent a' Londuni udvar a' Frantziáknak, tapasztalhatóképen alább szállott a' külső kereskedés, félvén a' kalmárok hajóikon eshető szerentsétlenségtől.

Német Birodalom.

Frankfurtból az adatik tudtunkra, hogy *Ruttenberg* Frantzia Obester, a' ki *Bergennél* és *Hochheimnél* álló seregeket kormányozta, a' Frantziákat oda hagyta, és e' folyó hónapnak 15-ik nap-

---

(*p*.) *Greenvich* igen szép város *Cantiumban*, holott egy igen ékes királyi palotája vagyon, egy mesterségesen készített *Observatoriummal*, az az, tsillagokat vizsgáló toronnyal együtt, melyet ama híres *Anglus Astronomus Flamstead*, építettett.

ján Frankfurtba érkezett. Manheim vidékén tétetett készületekből könnyen azt lehet sajditani, hogy a' Ts. K. seregek nem sokára által költöznek a' Rajna vizén.

Frantzia Ország.

E' folyó hólnapnak 8-ik napján tudtára adta a' hadi minister Generál *Bournonville* a' Nemzeti Gyűlésnek, hogy Generál *Valence* öfzve kaptolta magát *Miranda* Generállal, olly véggel, hogy a' Prulsiai seregeknek előmenetelét meg akadályoztathassák. *Lacroix* Belgyiomból vilzsa tért N. Gyűlés biztosa, fel menvén az oratori székbe, azt kívánta, hogy a' Frantzia köztársaság védelmezésére vigyázó Deputáció mindgyárt jelenne, és halgatná meg az ő hiradását, 's olly rendeléseket tenne, a' minéműeket a' jelenvaló kétséges környül állások kívánnának. *Barrere* egy a' nemzet képviselői közzül ellenben azt javasolta, hogy nem egyedül a' köz társaság őltalmára vigyázó deputáció, hanem a' Nemzeti Gyűlés előtt jelentené ki a' Belgyiomi környül állásokat, közönséges és nem magános helyen kell, *úgymond*, a' hadnak folytatásáról rendeléseket tenni, a' dolognak közönséges ki jelentése a' leg jobb eszköz, a' hadi segítségnek meg szerzésére. — Mellyre nézve el végeztetett, hogy *Lacroix* minden tartozkodás nélkül befzellené elő, a' N. Gyűlésnek, a' Belgyiomban táborozó Frantzia seregeknek jelenvaló állapotját. Ekkor ekképen kezdette ő is befzédjét: Belgyiomban táborozó seregeinknek avantgárdája, az az, elő álló serege 7 órányira feküdt Aquisgranumtól, 4. 5. 9. órányira egymástól. Ezen minden veszteség nélkül által furta magát az ellenség. Könnyen végbe vihette azt, semmit sem tudtak seregeink e' történetről, Generáljaink nem vóltak ki rendeltetett helyeiken jelen, senki se tudta közülök, honnan

jött, 's hová igyekezzen menni az ellenség. Azomban hirtelen ölzve szedtem 6000 embert, azok közzül a' kik széllyel ofzlottak, 's Leódiumba menni igyekeztenek. Azt javaslottam *Miránda* vezérnek, hogy foglallyon itt el egy alkalmas helyet, végbe is vitte, 's egyszeribe vízfza veretett az ellenség; de nagyobb erővel és sok ágyúval jöven vízfza, ismét meg támadta seregeinket, 's egészlen *St. Tronig* (Trudionopolisig) kénfzeritette őket hátra menni. Épen most jelentette a' hadi Minister *Miránda* és *Valence* Generáloknak egymással lett ölzve kaptsolásokat, de nem szolgál szerentsénkre, mivel *Miránda* másképen vízfza nem vonhatta magát *St. Tronig*, hanemha előre el hagyta *Lütichet* avagy *Leódiomot*. — Egyébaránt minden hadi eleségünk és eszközeink vezedelmen kívül, és most vagynak útban *Valenciennes* felé, tulajdon szemeimmel láttam a' tár szekereket, három órányi földre tartott egymás után menetelek. Biztos társaim közül ketten útaztanak az északi ofztályokba a' szabad katonaságnak fel serkentésekre, és *Belgiumban* táborozó seregeiknek segítségére való menetelre. — Azomban szükség a' nemzetnek egész erejét azon népek szabattságának fenn tartására fordítani, mellyek egyesültenek velünk. — Egyszersmind azt is megjegyzette *Lacroix*, hogy a' minister által tett jelentés hibás légyen. Jelen vólt *Bournonville* maga is, és hir adásának meg igazítására elő vette, 's bemutatta a' Nemzeti Gyűlésnek a' *Frantzia* Generálisoknak leveleiket, hogyha, úgymond ő, azok vóltaképen meg nem irták nékie a' környűl állásokat, ő rólla nem tehet, nem ő, hanem am azok hibáztak. Mindjárt nyomban parantsolat adott az ország védelmére vigyázó *Deputatió*nak, hogy még azon napon tudósitaná a' *N. Gyűlést*, mitsoda eszközök által kellene a' táborozó seregeket fel segílni. Egyszersmind az is el végeztetett, hogy a' melly hadi tífzt nyóltz napok alatt meg nem jelenéndene maga regementyénél, meg fosztattafson tífzttségétől, továbbá hogy a' hadi

minister adná bé azon Generálisoknak neveiket, a' kik Aquisgranum mellett nem vóltanak a' nékiek ki mutatott helyen. — *Danton* azt sürgette, hogy Páris városának lenne szerentsége a' Frantzia köz társaságnak mostani vezedelmétől való meg mentésére. — Ne támaszkodjunk, úgymond az osztályokra, mindgyárt biztosokat kell küldeni a' városnak fertályaira, az új vitézeknek öfve szedésére, hogyha minden haladék nélkül 30. ezer embert küldünk *Dumourier* segítségére, fel marad a' közönséges társaságnak hira 's emlékezete. Tettett a' N. Gyűlésnek *Danton* tanátsa, 's leg ottan meg határozatott, hogy biztosok küldetnének a' Közönséges Társaság osztályaiba, az új katonák szedetésének siettetésére. Ugyan ezen ülésben végeztetett az is el, hogy mivel már Spanyól ország ellen is had indittatott, minden frantzia ki kötő helyekben mulató Spanyól hajók marasztalsanak le. *Custine* Generál, a' ki néhány napokkal ez előtt ide érkezett a' N. Gyűléssel való tanátskozásra, újjobban vizfsza tért *Moguntziába*. *Servan* Generál tétetett a' Spanyólok ellen hadakozó seregeknek kórmányozó vezérévé, ez is meg jelent Párisban, és mimóddal kellyen a' Spanyólok ellen inditatott hadakozást folytatni, gyakorta tanátskozott a' hadi minis- terrel *Bournonville* Generállal.

Béts.

Ma regvel érkezett egy kurir felséges Uurunkhoz olly örvendetes hirrel, hogy a' Hertzeg *Courburg* Armádája, és a' Frantziak között igen véres ütközet vólt, mellyben az utolsóbbak keményen meg verettettek itt tizenhat ezer embert és 80. ágyúkat vesztettek. Gyözödelmes vitézeink, *Brüffel* várossát is el foglalták. A' többi nyerefséget, és környül állásokat ezentúl fogom meg irni.

Doct. Decsy Sámuel